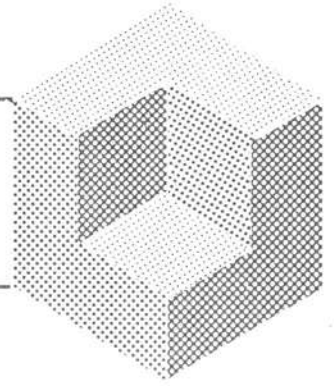

Az „altera pars”

Magánbűnök vagy közerkölcsök? Reflexiók a „Gondolatok”-ra

Schärmár Ivánné Gondolatok... c. hozzászólása (TMT 34. köt. 11. sz. 1984.) kezdetén azt ígéri, hogy a könyvtárközi kölcsönzést az általunk korábban vizsgált oldallal szembenállók, a kölcsönadók oldaláról vizsgálja meg. Tekintve a helyzet komolyságát s az ügy fontosságát, örömmel kezdtük olvasni írását. Kedélyünk később kissé hervatagabb lett, ám ez lehet „magánbűn”, akárcsak az, hogy némi vívódás után úgy döntöttünk, nem hagyhatjuk szó nélkül a „Gondolatok”-at, éppen az ügy érdekében.

A „Gondolatok” négy fő megállapítása – vagy ahogy egy nagy keleti országban mondanák: négy gondolata – a következő:

1. A könyvtárközi kölcsönzés egyebek mellett azért lett lassúbb, mert másolatokat kérnek és küldenek a cikkekről.

2. A nagyobb könyvtáraknak a könyvtárközi kölcsönzésen kívül még sok más szolgáltatásuk is van, ami szintén lassítja az igénykielégítést. A szerző szerint ezt igazolja, hogy a nagy könyvtárak a leglassúbb könyvtárközi szolgáltatók, sőt: rá is kérdez, hogy nem tűnt-e ez fel nekünk.

3. Egyoldalúan és leszűkítetten – mondja tovább – bíráltuk el a tényeket, s ebbéli törekvésünk még azáltal is torzul, hogy objektíven mérő indexet alkalmazunk egy olyan táblázatban, amely ugyanazon oszlopában közli a kilenc kérést gyorsan, megbízhatóan teljesítő és a 141 kérést lassan, hanyagul szolgáltató intézmény adatait.

4. Saját méréseik szerint a Károlyi Könyvtárban 15 munkanap volt a kérések teljesítésének leghosszabb ideje (a beérkezéstől a kiküldésig). Pár sorral lejjebb viszont már a kérések 15 munkanap alatti teljesítéséről ír mint (nem jó) átlagról, majd kifejti, hogy körülményeik miatt örülnek, ha ezt a jelenlegi ütemet tartani tudják.

A „négy gondolathoz” „négy reflexió”:

1. Teljesen egyetértünk az első gondolattal. A másolatkészítés a mi esetünkben is (mert küldők is vagyunk) jelentősen – néha több órával is – meghosszabbítja az átfutási időt.

2. Egyáltalán nem értünk egyet azzal, hogy aki több szolgáltatást nyújt, az rosszabbul csinálhatja őket, mint aki keveset. Ami a rákérdezést illeti, meg kell vallanunk,

hogy feltűnt a nagykönyvtárak többségének gyengélkedése, sőt cikkünkben ezt „különösen lehangolónak” minősítettük. Az általánosítástól azonban óvakodtunk, mert igen jó nagykönyvtárakat is találtunk. Persze most már azt is tudjuk, hogy mi a titkuk: nyilván keveset szolgálnak, nem szülnek, nem betegek, szabadságra nem mennek, akárcsak a kis könyvtárak dolgozói, akik mást se tesznek egész nap, csak lesik, mikor jön már egy könyvtárközi kölcsönzési kérés.

3. Bizonyos, hogy kevés kérést könnyebb teljesíteni, mint sokat. A munkát azonban nem a könyvtárak végzik (sajnos), hanem az emberek, s attól tartunk, hogy a létszám-munka viszonylatban nagyon is közel áll egymáshoz mondjuk a Károlyi Könyvtár s a MÁFKI könyvtára. Hogy saját példánknál maradjunk: igaz, hogy csak egy tizedét teljesítjük a Károlyi Könyvtár könyvtárközi kölcsönzési forgalmának, de nem is fordíthatunk rá többet, mint egyik dolgozónk munkaidejének a töredékét, mégis elhajtjuk valahogy a malmot. S ha már itt tartunk, nem szégyelljük bevallani, hogy nemrég ajánlottuk fel minden hozzánk fordulónak, hogy *egynapos* átfutási idővel teljesítjük kéréseit, s nem kérünk értük egy fillérrel sem többet, mint a magyar átlag. A hozzánk járó folyóiratokban évente mintegy százezer cikk van, úgyhogy azt sem lehet mondani, hogy gyűszűvel visszük a vizet a tűzoltáshoz.

4. Nincs okunk a Károlyi Könyvtár belső méréseinek hitelességét kétségbe vonni, bár a maguk gyűjtött adatok nem annyira rosszak, mint az általunk gyűjtöttek. Ennek „nyitja” nyilván az, hogy más mintát és más időalapot használtak. Munkájuk üteme így már csak a jogszabályalkotó miniszter és a hozzájuk kéréssel fordulóknak számára lassú, de legalább meg van magyarázva: miért.

S még egyetlen szerény kiigazítás: nem neveztük optimálisnak a 12 napos átfutást, sőt, kijelentjük, hogy nem is tartjuk annak. Mi az egynapos átfutást tartjuk optimálisnak.

Marton János–Terjék Zsuzsanna
(MTA Szegedi Biológiai Központ Könyvtára)